Ministerie van Financiën

WOE 23/10 10:30

23-10-24

TER BESPREKING WOENSDAG 23 OKTOBER 10:30 – 11:00
Aan
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst
de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

Directoraat-Generaal voor Fiscale Zaken
Directie Directe Belastingen & Toeslagen

Persoonsgegevens

nota

Periodiek overleg geautomatiseerde besluitvorming
23-10-2024

Datum
18 oktober 2024

Notanummer
2024-0000503321

Bijlagen
1. Advies AP
2. Op ambtelijk niveau interdepartementaal afgestemde aan-biedingsbrief aan de Tweede Kamer

Aanleiding
Het advies van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) ten aanzien van 'artikel 22 AVG en geautomatiseerde selectie-instrumenten' is ontvangen. In deze nota wordt ingegaan op het advies, wordt de brief ter aanbieding van het advies aan de Tweede Kamer ter akkoord voorgelegd en wordt vooruitgeblikt.

Bespreekpunten
- Heeft u nog opmerkingen bij bijgevoegde brief ten behoeve van aanbieding van het AP-advies? Deze brief is op ambtelijk niveau interdepartementaal afgestemd. Hierin wordt aangegeven dat een kabinetsbrede appreciatie op een later moment volgt. U wordt geadviseerd hiermee in te stemmen.
- Appreciatie van de juridische- en uitvoeringsgevolgen van het advies vindt momenteel zowel departementaal als interdepartementaal plaats.
- Op 12 december staat een vergadering van de commissie Digitale Zaken op de agenda, alwaar (vooralsnog alleen) het advies van de AP en de appreciatie van het kabinet op de convocatie staan. U (stas F & B) bent hiervoor uitgenodigd, samen met de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

akkoord

Context
Een groot gedeelte van de uitvoering van de Belastingdienst, Dienst Toeslagen en Douane vindt geautomatiseerd plaats. Belastingaangiften en aanvragen van toeslagen worden bijvoorbeeld geautomatiseerd gevolgd of toegekend, tenzij op basis van selectietechnieken een verhoogd risico op fouten in een aangifte of aanvraag wordt geconstateerd, zodat handmatige controle kan plaatsvinden.

De AVG bevat in artikel 22 een verbod op besluitvorming die uitsluitend op een geautomatiseerde verwerking is gebaseerd. Het gaat hierbij om besluiten die rechtsgevolg hebben of iemand in aanmerkelijke mate treffen. In artikel 40 van de uitvoeringswet AVG is het verbod doorbroken voor geautomatiseerde besluitvorming zonder profilering, maar niet voor geautomatiseerde besluitvorming op basis van profilering. De wetgever achtte een verbod in het geval van profilering wel noodzakelijk, omdat bij profilering sprake kan zijn van 'het tegenwerpen van generieke kenmerken aan een individu of van verwerkingen van persoonsgegevens die risicovol zijn in het licht van potentiële discriminatie'.

In het op 13 maart jl. aan de Kamer aangeboden advies van de landsadvocaat over geautomatiseerde selectietechnieken wordt een ruime interpretatie van de begrippen 'profilering' en 'geautomatiseerde besluitvorming' gehanteerd. Zo acht de landsadvocaat het hierin waarschijnlijk dat bij de eerste selectie van een aangifte of aanvraag voor handmatige beoordeling van selectietechnieken met profilering, sprake is van een besluit dat de betrokkene in aanmerkelijke mate treft (en dus verboden is op grond van de AVG). Eventuele menselijke tussenkomst in een proces na de selectie doet hier volgens de landsadvocaat niet aan af.

Advies AP (versus advies LA)
Vanwege de complexiteit van het onderwerp is ook de AP gevraagd hierover te adviseren. Die komt net als de Landsadvocaat tot de conclusie dat er al snel sprake is van "profilering", maar concludeert ook dat een betrokkene minder snel 'in aanmerkelijke mate geraakt wordt' en stelt dat daar in normale gevallen geen sprake van is wanneer het 'raken' slechts ziet op extra moeite of tijd van de betrokkene bij lichte, reguliere, te verwachten controle of een hogere kans dat nadelige onjuistheden aan het licht komen.

In het bijgevoegde advies is op pagina 2 en 3 een samenvatting opgenomen. Hierin staat verder onder meer:

- De UAVG regelt niet dat er ook 'passende maatregelen' genomen zijn omdat dat wordt overgelaten aan het bestuursorgaan. Dit is geen geldige wetgeving en betekent dat geautomatiseerde besluitvorming alleen rechtmatig is als er andere wetgeving is die als 'passende maatregel' kwalificeert.
- Of de Awb voor een bepaald geautomatiseerd besluitvormingsproces volstaat om tot 'passend' te komen moet wel telkens voorafgaand worden beoordeeld in de DPIA. — dep. gezamenlijk effect beoordeling.
- Geautomatiseerde besluitvorming moet (ook) geautomatiseerd rekening houden met de belangen van de burger en moet voor een betrokkene steeds kenbaar, transparant en uitlegbaar zijn.
- (...) risico op discriminatoire verwerkingen moet van tevoren zijn onderzocht en ondervangen. Periodiek moet het risico opnieuw worden beoordeeld.
- Het is dan zonder specifieke wetgeving toegestaan bij uitvoering of toezicht geautomatiseerd risicoselecties te maken, zodat gericht met 'betekenisvolle menselijke tussenkomst' beoordeeld kan worden of betrokkene gevolgen moet ondervinden door optreden van de overheid.
- Betekenisvolle tussenkomst vereist dat de behandelend ambtenaar weet hoe het geautomatiseerde proces (selectieregel/algoritme/technologie) werkt en begrijpt hoe en op welke wijze deze (de totstandkoming) van het uiteindelijke besluit vormt en beïnvloedt.
- Indien bepaalde aanmerkelijke feitelijke gevolgen beoogd en noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld het automatisch delen of bewaren van de uitkomsten van risicoselecties uit oogpunt van fraudebestrijding, moet specifiek hierop gerichte wetgeving van kracht zijn.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.